

Μελέτες στην Ορθόδοξη Θεολογία

*«Η βιβλική αντίληψη και η αντίστοιχη
κορανική θεώρηση της πτώσης του
ανθρώπου και των συνεπειών της».*

Του Αγραπίδη Κωνσταντίνου MrTh

Αθήνα, 2007

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
 2. Κεφάλαιο 1^ο	
1.1. Η Πτώση του ανθρώπου στην Παλαιά Διαθήκη.....	4-6
1.2. Οι συνέπειες της Πτώσης.....	6-8
 3. Κεφάλαιο 2^ο	
2.1. Η Πτώση του ανθρώπου στο Κοράνιο	9-10
2.2. Οι συνέπειες της Πτώσης.....	10-11
 4. Κεφάλαιο 3^ο	
3.1. Συμπερασματικά.....	11-13
 5. Βιβλιογραφία.....	14

Εισαγωγή

Η συνείδηση μιας πτώσης που έχει υποβιβάσει τον άνθρωπο σε επίπεδο ύπαρξης διαφορετικό απ' αυτό για το οποίο αισθάνεται πλασμένος, δεν είναι αποκλειστικότητα μόνο της ιουδαιοχριστιανικής παράδοσης. Αντίθετα αποτελεί μια πανανθρώπινη συνείδηση που εκφράζεται με μύθους και σύμβολα τόσο στο Ισλάμ, όσο και σ' όλες σχεδόν τις υπάρχουσες θρησκείες κι έχει εμπνεύσει καίριες πτυχές προβληματισμού και αναζήτησης σε πολλά φιλοσοφικά συστήματα.

Για τη χριστιανική παράδοση η αναφορά στην πτώση του ανθρώπου δεν είναι απλώς μια επιμέρους πτυχή των ανθρωπολογικών της θεωρήσεων, αλλά ο άξονας και το κλειδί για την κατανόηση του ανθρώπου, του κόσμου και της ιστορίας. Η αλήθεια της πτώσης από τη μια κι η αλήθεια της θέωσης του ανθρώπου από την άλλη, οριοθετούν το ίδιο το γεγονός της Εκκλησίας και δίνουν νόημα στην ύπαρξή της και στην ιστορική της αποστολή¹.

Κατά συνέπεια, η σπουδαιότητα του δόγματος της Εκκλησίας μας για το προπατορικό αμάρτημα καθίσταται εξαιρετικά μεγάλη. Κι αυτό, διότι χωρίς την ορθή αντίληψη της πτώσης του ανθρώπου, είναι αδύνατη η ορθόδοξη ερμηνεία του δόγματος για τη λύτρωση της ανθρωπότητας.

Η Εκκλησία μας, ως σώμα Χριστού υπάρχει για τον αποκλειστικό σκοπό της σωτηρίας των ανθρώπων. Θα ήταν λοιπόν, ακατανόητη κάθε συζήτηση για τη φύση της Εκκλησίας και των θείων μυστηρίων, χωρίς πρώτα να καθοριστεί ποια είναι η διδασκαλία της Αγίας Γραφής και των Πατέρων, για την πτώση και τη σωτηρία των ανθρώπων.

Η πτώση των πρωτόπλαστων αναφέρεται και στο ιερό βιβλίο του Κορανίου, με εκπληκτική σε νοηματικό πλούτο εικονολογία και αξιοπρόσεκτους αρχετυπικούς συμβολισμούς.

Στην πάρα κάτω εργασία επιχειρούμε να παραθέσουμε τα γεγονότα και τις συνέπειες της πτώσης του ανθρώπου, έτσι όπως τις περιγράφουν τα ιερά βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης και του Κορανίου και να κάνουμε μια συγκριτική αναφορά στις διηγήσεις των παραπάνω βιβλίων.

Κεφάλαιο 1°

1.1. Η Πτώση του ανθρώπου στην Παλαιά Διαθήκη

Η αφήγηση στο 3° κεφάλαιο της Γένεσης αρχίζει κάνοντας λόγο για τον «όφι», δηλαδή το διάβολο. (Γεν. 3,1)² Τον πρώτο από τους αγγέλους εκείνους που έφυγαν από το Θεό, προς την κόλαση του δικού τους θελήματος πραγματοποιώντας έτσι την πτώση των αγγέλων, προτού γίνει η πτώση του ανθρώπου. Η πτώση αυτή για την ορθοδοξία δεν είναι ένα γραφικό παραμύθι αλλά μια πνευματική αλήθεια. Πριν από τη δημιουργία του ανθρώπου, είχε ήδη συμβεί ένας χωρισμός στους δρόμους του νοητικού βασιλείου. Μερικοί από τους αγγέλους παρέμειναν σταθεροί υπακούοντας στο Θεό, ενώ άλλοι Τον αρνήθηκαν και απομακρύνθηκαν απ' Αυτόν. Κατά συνέπεια εκτός από το κακό για το οποίο εμείς οι άνθρωποι είμαστε προσωπικά υπεύθυνοι, υπάρχουν στο σύμπαν δυνάμεις με τεράστια ισχύ, που η θέλησή τους είναι στραμμένη στο κακό. Αυτές οι δυνάμεις παρόλο που δεν είναι ανθρώπινες, είναι μολοταύτα προσωπικές.

Η πτώση των αγγέλων αποδεικνύει ότι το κακό προέρχεται όχι από κάτω αλλά από πάνω, όχι από την ύλη, αλλά από το πνεύμα. Το κακό αυτό δεν είναι μια υφιστάμενη ύπαρξη ή ουσία, αλλά μια λανθασμένη στάση απέναντι σ' αυτό που είναι από τη φύση του καλό. Άρα η πηγή του κακού βρίσκεται στην ελεύθερη θέληση των πνευματικών πράξεων, που είναι προικισμένες με ηθική εκλογή και που χρησιμοποιούν αυτή τη δύναμη της εκλογής λανθασμένα³.

Η διήγηση στη Γένεση διασαφηνίζει ότι, αν κι ο άνθρωπος έρχεται στη ζωή μέσα σ' έναν κόσμο ήδη φθαρμένο από την πτώση των αγγέλων, τίποτα δεν τον ανάγκασε να αμαρτήσει. Η Εύα ελκύστηκε από τον «όφι», αλλά ήταν ελεύθερη ν' αποκρούσει τις προτάσεις του. Το δικό της και του Αδάμ «προπατορικό αμάρτημα» ήταν μια συνειδητή πράξη ανυπακοής, μια εσκεμμένη απόκρουση της αγάπης του Θεού, μια ελεύθερα διαλεγμένη στροφή από το Θεό στον εαυτό μας (Γεν. 3: 2,3,11)

Μέσα στον κήπο που έβαλε ο Θεός του πρωτόπλαστους δεν υπήρχε τίποτα το κακό, ήταν όλα φυτά της Χάριτος. Ανάμεσα σ' όλα τα άλλα όμως βρισκόταν κι ένα φυτό που οι άνθρωποι δεν ήταν ώριμοι να το γευτούν «το ξύλον του γινώσκειν καλόν και πονηρόν». (Γεν. 2,17) Αυτό έπρεπε να το γευτούν αργότερα, όταν θα είχαν ωριμάσει πνευματικά.

Ο διάβολος κατόρθωσε να τους πείσει πρώτα, ότι ο Θεός δεν θέλει το καλό τους αλλά θέλει να τους στερήσει την θέωση, αυτό ακριβώς για το οποίο τους προόριζε και δεύτερο, ότι οφείλουν να κατακτήσουν τη θέωση με δικές τους αποκλειστικά ενέργειες, άσχετα αν αυτές είναι αντίθετες προς το θέλημα του Θεού.

2. Κριτική έκδοση της *Βίβλου* του Alfred Rahlfs, στη διαδικτυακή τοποθεσία: <http://ba.21.free.fr/septuaginta/genese/genese-1.html>

3. Κάλλιστου Γουέαρ, στη διαδικτυακή τοποθεσία: http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/kallistos_dromos_kef3.html

Στον πειρασμό αυτό της ισοθεΐας και της αυτοθέωσης η γυναίκα υποχωρεί κι έτσι η φύση αποδέχεται να επιχειρήσει την αυτοζωή. Οι πρωτόπλαστοι γεύονται τον καρπό της αυτονομίας και της υπαρκτής αυτοτέλειας. (Γεν. 3: 4,5)

Καμιά αλλοίωση δεν έγινε στο Θεό, καμιά ελάττωση της αγάπης, καμιά ψύχρανση, καμιά προσβολή στο μεγαλείο Του, καμιά ανάγκη για ικανοποίηση κάποιας θεϊκής αξιοπρέπειας ή δικαιοσύνης. Το κακό έγινε στις καρδιές των ανθρώπων και μέσα στις καρδιές των ανθρώπων έπρεπε να γιατρευτεί.

Η αποδοχή της διαβολής, έκλεισε τις καρδιές τους στη Χάρη του Θεού και τους έκανε να γυμνωθούν από τη Θεία Ενέργεια, που μέχρι τότε τους σκέπαζε σαν ρούχο άφθαρτο και ασύγκριτο. Δεν τους στέρησε ο Θεός τη Χάρη Του, δεν τους έκοψε την παροχή της Ενέργειάς Του. Η Χάρη ποτέ δεν έπαψε να δίδεται επάνω σε δίκαιους και σε αδίκους το ίδιο άφθονη. Οι πρωτόπλαστοι έχασαν το ρούχο της Χάριτος που φορούσαν. Όταν έφαγαν από το ξύλο της γνώσεως και άνοιξαν τα μάτια τους είδαν την πραγματικότητα, είδαν ότι ήταν γυμνοί. (Γεν. 3,7)

Τη Χάρη του Θεού που τους έλειψε, οι άνθρωποι την αντικατέστησαν με «φύλλα συκής» που τα «έραψαν». (Γεν. 3,7) Αντικατέστησαν δηλαδή τη Χάρη , με τα έργα των χεριών τους, τις δικές τους ανθρώπινες προσπάθειες, που εξελίχθηκαν σε αναζήτηση της «θέωσης» μέχρι τον πύργο της Βαβέλ. Ο Κύριός μας όμως, δεν άφησε τα πλάσματα των χεριών του αβοήθητα κάτω από την επιβουλή του διαβόλου, αλλά έσπευσε να τα βοηθήσει. Ακούστηκε λοιπόν η φωνή Του το δειλινό, μέσα στον Παράδεισο και ο ήχος των ποδιών Του, κι αυτή η παρουσία έκανε τον Αδάμ και την Εύα να κρυφτούν κάτω από τις σκιές των δέντρων του κήπου. (Γεν 3,8)

Η φωνή εκείνη όμως δεν είχε τίποτε το άγριο, τίποτε το απάνθρωπο και το αυστηρό αλλά μόνο κάτι το πονεμένο και το ελεγκτικό. Ήταν μια προσπάθεια να τους συνεφέρει πριν να είναι πολύ αργά. Ήταν ένα κάλεσμα σε μετάνοια και σε σωτηρία, μια πράξη της Οικονομίας της Σωτηρίας. Έψαχνε ο Δημιουργός, όπως ο τοσπάνος όταν χάνει τα πρόβατά του, το πλάσμα που δημιούργησε, τον αδελφό Του, το φίλο Του, τον Αδάμ. (Γεν. 3,9)

Αυτός όμως φοβήθηκε ακούγοντας τη φωνή του Κυρίου και κρύφτηκε για να μη δει τη γύμνια του ο Θεός. (Γεν 3,10)

«Μα ποιος σου είπε ότι είσαι γυμνός; Τι σε έκανε να δεις αυτή την αλήθεια, να αντιληφθείς τη φτώχεια σου, άλλο από τον απαγορευμένο καρπό της γνώσης, που σου είχα πει να μη φας από τώρα;» (Γεν. 3,11)

Ο Μεγαλοδύναμος με την ατελείωτη αγάπη Του, περιγράφει την αμαρτία για να κάνει πιο εύκολα τα πράγματα για τον Αδάμ, για να τον διευκολύνει να εξομολογηθεί. Πόσο αλήθεια διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα εάν ο Αδάμ είχε ζητήσει συγχώρεση για ότι είχε κάνει! Τι όμορφα που θα είχαν τελειώσει όλα, εάν είχε ανοίξει την καρδιά του στη Μεγαλοσύνη και τη Χάρη του Πλάστη του!

Όμως προτιμάει την επίθεση, την αποποίηση των ευθυνών του και με αυθάδεια απαντά ότι «η γυναίκα που μου έδωσες για συντροφιά, είναι αυτή που μου έδωσε το φρούτο κι έφαγα». (Γεν. 3, 12)

Με τη Μεγαλοκαρδία, την Αγάπη και την Ευσπλαχνία που Τον διακρίνει έψαξε τότε να βρει πρόσφορο έδαφος στην καρδιά της Εύας και απευθύνεται σ' αυτήν ο Κύριος, ρωτώντας: «Τι τούτο εποίησας;» (Γεν. 3, 13) Δυστυχώς όμως ούτε κι απ' αυτήν ακούει την απάντηση που θα ήθελε να ακούσει. Δεν έφταιγε ούτε και η γυναίκα. Ο «όφις» που δημιούργησε ο Θεός, αυτός έφταιγε για όλα, αυτός την εξαπάτησε. (Γεν. 3,13)

Ο διάβολος είχε βρει ανταπόκριση στις καρδιές των ανθρώπων. Οι καρδιές του Αδάμ και της Εύας φαρμακώθηκαν από το δηλητήριο του «όφεως» και στράφηκαν κατά του Δημιουργού τους κλείνοντας τις πόρτες των ψυχών τους στη Χάρη Του.

Μπροστά όμως σ' αυτό το δράμα, η αγάπη του Θεού προφητεύει την απολύτρωση, που προαιώνια σχεδίασε η σοφία Του. Εγκατάστησε λοιπόν, ένα μίσος, μια αγεφύρωτη έχθρα ανάμεσα στον «όφι» και τη γυναίκα. Ανάμεσα στο διάβολο και την ανθρώπινη φύση. Η έχθρα αυτή θα κορυφωνόταν στο πρόσωπο του Ιησού, του Υιού της Παρθένου Μαρίας, όπου θα σύντριβε το κεφάλι του φιδιού, τη δύναμη του επαναστατημένου αγγέλου, ενώ το φίδι μόλις που θα κατάφερνε να του πληγώσει «την πτέρναν»⁴. (Γεν.3,15).

1.2. Οι συνέπειες της Πτώσης του ανθρώπου

Μετά την προφητεία της απολύτρωσης από τη φοβερή πτώση αρχίζει ο μακρύς δρόμος της διόρθωσης του κακού που συντελέσθηκε, κι η προπαρασκευή της εκπορθήσεως του Πονηρού από τις καρδιές των ανθρώπων. Ο άνθρωπος θα πρέπει να καταλάβει τι είναι χωρίς το Θεό, να κατανοήσει τη μηδαμινότητά του για να αναζητήσει στο πρόσωπο του Κυρίου τη ζωή και την αιώνια αγαλλίασή του.

Τ' αποτελέσματα της πτώσης του ανθρώπου ήταν και φυσικά και ηθικά. Η πρώτη συνέπεια ήταν η αίσθηση της γυμνότητας. (Γεν 3,8) Ως την ώρα της πτώσης οι πρωτόπλαστοι ήταν γυμνοί, αλλά δεν ντρέπονταν γι' αυτό. Η αίσθηση της γυμνότητας και η ντροπή για τη γυμνότητα αρχίζουν από τη στιγμή που η ζωή παύει να αποβλέπει στην αγάπη και στοχεύει μόνο στην αυτάρκεια της ατομικότητας, στην ατομική ανάγκη και στην ατομική ηδονή. Η αποτυπωμένη στη φύση του ανθρώπου, εικόνα του Θεού αχρειώνεται και φθείρεται με την πτώση. Ο προσωπικός τρόπος της ύπαρξης, ο τρόπος της Τριάδας και της αγάπης των προσώπων αλλοιώνεται. Η προσωπική ελευθερία υποτάσσεται στην ατομική ανάγκη της φυσικής αυθυπαρξίας και μετατρέπεται σε ένστικτο και πάθος⁵. Στο φυσικό επίπεδο οι άνθρωποι άρχισαν να υπόκεινται στον πόνο και στην αρρώστια, στην αδυναμία και στη σωματική αποσύνθεση της γεροντικής ηλικίας.

4. Χρήστου Γιανναρά, *Αλφαβητάρι της Πίστης* (Αθήνα:Δόμος,1984²)132

5. Χρήστου Γιανναρά, *ό.π.*, σ.σ. 124,125

Η χαρά της γυναίκας που φέρνει στον κόσμο μια νέα ζωή αναμίχτηκε με τις ωδίνες του τοκετού. (Γεν. 3,16) Πλήθυναν οι λύπες και οι στεναγμοί της κι έγινε ευαίσθητη. Βεβαίως δεν έπαψε να είναι ο φορέας της ζωής, αλλά η ζωή τώρα είναι η διαιώνιση της φύσης κι όχι του προσώπου⁶. Στο ηθικό επίπεδο, σαν συνέπεια της πτώσης, οι άνθρωποι απογοητεύονται, πλήττουν, καταθλίζονται. Η δουλειά που προοριζόταν να είναι πηγή χαράς για τον άνθρωπο κι ένα μέσο επικοινωνίας με το Θεό, έπρεπε τώρα να γίνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος απρόθυμα, «εν ιδρώτι του προσώπου του». Η πρόσβασή του στη ζωή, η σχέση του με τη γη και τη φύση θα είναι μια αδιάκοπη αφορμή πόνου και οδύνης. (Γεν. 3,19). Και δεν ήταν μόνον αυτά.

Ο άνθρωπος έχει υποστεί εσωτερική αλλοτρίωση καθώς η θέλησή του αδυνάτισε κι ο ίδιος διασπάστηκε με τον εαυτό του, έγινε ο εχθρός και ο δήμες του ίδιου του τού εαυτού. Με την παραβίαση της εντολής για πνευματική άσκηση οι πρωτόπλαστοι επλήγησαν από το σατανά και αστόχησαν του αρχικού τους προορισμού. Απέτυχαν να φτάσουν στη τελείωση και την αθανασία, δηλαδή στη θέωση. Ενώ ο προορισμός του ανθρώπου ήταν να αγαπά ανιδιοτελώς το Θεό και τον πλησίον του, με την υποκίνηση των πονηρών πνευμάτων και τη προσωπική του συναίνεση απέστρεψε την αγάπη του από το Θεό κι από το συνάνθρωπό του και αντάλλαξε την ανιδιοτελή αγάπη με την ιδιοτελή αγάπη του φόβου κι έτσι έγινε εγωιστής κι ατομιστής⁷.

Άλλη συνέπεια της πτώσης, ήταν επίσης ο χωρισμός της ψυχής και του σώματος με το φυσικό θάνατο. Μέσα στο έλεός του ο Θεός δεν θέλησε να συνεχίσουν να ζουν οι άνθρωποι απεριόριστα μέσα σ' ένα πεπτωκότα κόσμο, δεμένο για πάντα στο φαύλο κύκλο των δικών τους επινοημάτων, κι έτσι έδωσε ένα τρόπο φυγής. Γιατί ο θάνατος δεν είναι το τέλος της ζωής αλλά η αρχή της ανανέωσής της μια κι αποβλέπουμε πέρα από το φυσικό θάνατο, στη μελλοντική επανασύνδεση σώματος και ψυχής στην καθολική ανάσταση την Έσχατη Ημέρα.

Η διήγηση της πτώσης του ανθρώπου στην Αγία Γραφή τελειώνει με την αποπομπή του από τον Παράδεισο της τρυφής και τον αποκλεισμό του από τη δυνατότητα της αθανασίας. Όμως ακόμα κι αυτή η τραγική κατάληξη επισφραγίζεται από την αγάπη και τη μεγαλοψυχία του Κυρίου, που κατορθώνει να αναιρέσει τον τελεσίδικο χαρακτήρα της πτώσης και να περιορίσει το κακό που προκλήθηκε.

Έδωσε λοιπόν ο Θεός, στον Αδάμ και την Εύα χιτώνες δερμάτινους για να ντυθούν, για την προστασία τους, για την κάλυψη της γυμνότητάς τους αλλά και για να αντικαταστήσει το χιτώνα το φωτεινό της Χάρης που ήταν ντυμένοι στον Παράδεισο. (Γεν. 3, 21) Οι χιτώνες αυτοί συμβολίζουν επίσης, τη βιολογική υπόσταση που επικαλύπτει την προσωπική ετερότητα του ανθρώπου.

Ο άνθρωπος δεν παύει να είναι πρόσωπο, εικόνα του Θεού, μόνο που αυτή η εικόνα ντύνεται τώρα το δερμάτινο χιτώνα της αλογίας, της φθοράς και της θνησιμότητας.

6. Χρήστου Γιανναρά, ό.π., σ. 133

7. Ιωάν. Ρωμανίδου, *Το Προπατορικό Αμάρτημα* (Αθήνα: Δόμος, 1989²) 158

Φανερώνεται έτσι η πρόνοια και η αγάπη του Θεού να σκεπάζει τον άνθρωπο, τον αχάριστο και πλανεμένο και μ' αυτό τον τρόπο επιχειρείται να περιοριστεί το κακό που προκλήθηκε. Επιτρέποντας και το θάνατο ως συνέπεια αυτής της ένδυσης, τον περιορίζει στη βιολογική ατομικότητα, βάζοντας όριο και τέρμα στην αμαρτία, την αποτυχία της ζωής και τη φθορά. Με τον τρόπο αυτό ο θάνατος αναιρεί όχι τον ίδιο τον άνθρωπο, αλλά τη φθορά που τον περιβάλλει⁸. Στη συνέχεια ο Θεός διώχνει τον άνθρωπο από τον Παράδεισο και τον στέλνει να δουλέψει στη γη από την οποία τον είχε φτιάξει. (Γεν. 3, 23)

Η αποπομπή του Αδάμ από τον Παράδεισο δεν είναι κανενός είδους εκδίκηση εκ μέρους του Θεού, για την ανυπακοή του. Κι αυτό διότι ο Κύριος δεν τιμωρεί εκδικητικά, αλλά λειτουργεί παιδαγωγικά με σκοπό τη διόρθωση και τη σωτηρία. Ο Θεός διώχνει τον Αδάμ από τον Παράδεισο για να προετοιμάσει τη μέλλουσα σωτηρία του με μια μακροχρόνια και σκληρή άσκηση. Ο άνθρωπος έχασε τη Χάρη και μαζί της τη δυνατότητα να ζει σωστά μέσα στον Παράδεισο της τρυφής. Η τρυφή θα τον έριχνε σε πολύ μεγαλύτερα κακά. Του χρειαζόταν η σκληρή ζωή και η εργασία για να μπορέσει να έλθει σε συναισθηση της μηδαμινότητάς του και για να περικόψει όσο γίνεται τα πάθη, που άρχισαν να φυτρώνουν μέσα του σαν αγκάθια.

Ο βαθύτερος σκοπός της εκδίωξης από τον Παράδεισο του ανθρώπου, ήταν η αλλαγή του και όχι η αλλαγή του Θεού, αυτό που επιδιώχτηκε ήταν η γιατρεία του ανθρώπου και όχι η ικανοποίηση κάποιας ανθρωπομορφικής Θεϊκής δικαιοσύνης. Η οικονομία της Σωτηρίας δεν επιδιώκει την αλλαγή του Θεού προς τους ανθρώπους με τιμωρίες και εξιλαστήριες θυσίες που ικανοποιούν δήθεν τη δικαιοσύνη Του. Όλα γίνονται για τη γιατρεία του ανθρώπου και για την επάνοδό του στο δρόμο που οδηγεί στην ομότιμη συμμετοχή στη Θεία Ζωή, που ονομάζεται «θέωση».

Η Ορθόδοξη παράδοση, χωρίς να υποτιμά τ' αποτελέσματα της πτώσης, δεν πιστεύει παρ' όλα αυτά ότι η πτώση είχε σαν αποτέλεσμα μian «ολική διαφθορά». Η θεϊκή εικόνα μέσα στον άνθρωπο έχει κρυφτεί, αλλά δεν έχει εξαφανιστεί. Η ελεύθερη εκλογή του έχει περιοριστεί στην εξάσκησή της αλλά δεν έχει καταστραφεί.

Έστω και μέσα σ' έναν κόσμο πεπτωκότα ο άνθρωπος διατηρεί ακόμη κάποια γνώση του Θεού και με τη θεία χάρη μπορεί να επικοινωνήσει μαζί του⁹.

Μετά την πτώση ο δρόμος μένει ανοικτός για να γίνει και πάλι το πρόσωπο του ανθρώπου υπόσταση ζωής, όχι πια βιολογικής κι εφήμερης, αλλά πνευματικής κι αθάνατης. Κι αυτή την καινούργια υπαρκτή δυνατότητα την εγκαινιάζει ο Θεός με την ενανθρώπιση του, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα της σωτηρίας και της ανακαίνισης στο γένος των ανθρώπων.

8. Χρήστου Γιανναρά, *Αλφαριθμητά της Πίστης* (Αθήνα:Δόμος,1984²)135

9. Κάλλιστου Γουέαρ, στη διαδικτυακή τοποθεσία:
http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/kallistos_dromos_kef3.html

Κεφάλαιο 2°

2.1. Η Πτώση του ανθρώπου στο Κοράνιο

Στη διήγηση του Κορανίου αναφέρεται ότι ο Αλλάχ είναι αυτός που έδωσε τη ζωή στον άνθρωπο, είναι αυτός που θα επιφέρει το θάνατό του και στη συνέχεια θα του ξαναπροσφέρει τη ζωή. (Κορ. 2, 28)¹⁰

Ο άνθρωπος φτιάχτηκε από τον Αλλάχ, τοποθετήθηκε ως τοποτηρητής πάνω στη γη και ανέλαβε κάποια ευθύνη. (Κορ. 2,30) Ο Αλλάχ είναι αυτός που δημιούργησε και τους αγγέλους και στη συνέχεια τους διέταξε να προσκυνήσουν τον Αδάμ. Όλοι οι άγγελοι υποκλίθηκαν στον Αδάμ εκτός από έναν, τον Ιμπλīs (το σατανά) που αρνήθηκε. (Κορ.2,34) Η παρακοή αυτή ακολουθείται από μια σοβαρή συζήτηση μεταξύ του Αλλάχ και του διαβόλου. «Εγώ είμαι ανώτερος και καλύτερος από εκείνον που έφτιαξες από λάσπη, γιατί να τον προσκυνήσω;» λέει ο Ιμπλīs. Ο Δημιουργός όμως κατακρίνει τη διαβολική αυτή υπερηφάνεια και πετάει από τον ουρανό τον αυθάδη άγγελο χαρακτηρίζοντάς τον ως το μικροπρεπέστατο από όλα τα πλάσματα. (Κορ. 7,13)

Ο έκπτωτος άγγελος ορκίζεται να εκδικηθεί. Γίνεται ορκισμένος εχθρός του ανθρώπου και βάζει σαν στόχο του να τον διαφθείρει. (Κορ. 7,16) Ο πρώτος άνθρωπος που εξαπατάται από το σατανά είναι ο Αδάμ, ο οποίος διαπράττει το προπατορικό αμάρτημα τρώγοντας από τον καρπό του απαγορευμένου δέντρου. (Κορ. 7,22) Εδώ περισσότερο από την ανθρώπινη πτώση, εντύπωση προκαλεί ο διάλογος μεταξύ του Αλλάχ και του Ιμπλīs. Ο υπεροπτικός άγγελος απαντά με αλαζονεία και αυθάδεια στο δημιουργό του. Η πτώση του ανθρώπου φαίνεται ότι γίνεται σαν συνέπεια της διαβολικής εκδίκησης εναντίον του Αλλάχ. Θα έλεγε κανείς ότι ούτε η παράβαση του Αδάμ, ούτε το προπατορικό αμάρτημα έχουν προτεραιότητα. Το θέμα της εισόδου της αμαρτίας στο ανθρώπινο γένος είναι συνέπεια κάποιας υπερκόσμιας διαμάχης.

Ο διάβολος ορκίζεται στους πρωτόπλαστους ότι από τούδε και στο εξής θα είναι σύμβουλος και οδηγητής τους. (Κορ. 7,21) Και αυτοί τον άκουσαν. Είχαν τη δυνατότητα της επιλογής, μπορούσαν να μη δοκιμάσουν από το απαγορευμένο δέντρο. Ο Δημιουργός τους τούς είχε προειδοποιήσει: «Ο! Αδάμ! Αυτός είναι εχθρός σε σένα και τη σύζυγό σου. Μην τον αφήσετε και σας εκδιώξει από τον Κήπο, ώστε να αποβιβαστείτε στην αθλιότητα.» (Κορ. 20,117) Όμως προτίμησαν την ανυπακοή κι έφαγαν από τους καρπούς του. Φοβερή ακούστηκε η φωνή του Κυρίου τους μετά την παρακοή: «Μήπως δεν απαγόρευσα αυτό το δέντρο και στους δύο;» (Κορ. 7,22) Τρόμο τους προκάλεσε το ύφος και η χροιά της και γονατιστοί ζήτησαν από τον Αλλάχ να τους συγχωρήσει. (Κορ. 7,23) Παρ' όλες τις ικεσίες τους όμως ο δημιουργός αρνήθηκε τη συγνώμη τους και τους διέταξε να φύγουν από τον Παράδεισο.

10. Το Ιερό Κοράνιο και μετάφραση των Εννοιών Του στην Ελληνική Γλώσσα, (Συγκρότημα Βασιλιά Φαχντ, Σαουδική Αραβία)

Από δω και στο εξής η γη θα ήταν ο τόπος διαμονής τους μέχρι το θάνατο και την ανάστασή τους. (Κορ. 7: 24,25) Απευθυνόμενος στους επιγόνους του Αδάμ, ο Κύριος τους είπε να προσέχουν και να φυλάγονται απ' αυτόν που έκανε τους απογόνους τους να διωχθούν από τον Παράδεισο και τους εξέθεσε την ντροπή τους. (Κορ. 7,27) Οι ανθρώπινες υπάρξεις είναι ελεύθερες και ανεξάρτητες. Προσφεύγουν και προστρέχουν ικετευτικά στο Θεό και δημιουργό τους. Έχουν χρεωθεί με ειδική αποστολή κι έχουν επίγειο προορισμό να επιτελέσουν. Ο άνθρωπος χρειάζεται ν' αναπτύσσει διαρκώς όλα τα χαρίσματα που ο Θεός - Δημιουργός τον προίκισε, εις τρόπον ώστε να περιορίζει τη δυστυχία και να πλαταίνει την επιτυχία και τη χαρά της θείας και της δικής του δημιουργίας¹¹.

Γι' αυτό κι ο Αλλάχ απαγορεύει στα παιδιά του Αδάμ να λατρεύουν το σατανά γιατί είναι φανερός εχθρός τους και τους εμποδίζει να εκπληρώσουν τον προορισμό που έχουν επάνω στη γη. (Κορ. 36,60)

2.2. Οι συνέπειες της Πτώσης του ανθρώπου

Οι συνέπειες της παρακοής του λόγου του Αλλάχ, από τον Αδάμ και την Εύα ήταν υλικές αλλά και ηθικές. Το προπατορικό αμάρτημα ήταν αυτό που έκανε τους πρωτόπλαστους να βγουν από την κατάσταση της ευτυχίας που βρίσκονταν μέχρι τότε. Όταν δοκίμασαν τους καρπούς του απαγορευμένου δέντρου άρχισε να γίνεται φανερή η ντροπή τους και προσπάθησαν να την κρύψουν συγκολλώντας πάνω στα σώματά τους φύλλα του Κήπου. (Κορ. 7,22)

Κατάλαβαν τι είχαν κάνει όταν άκουσαν βροντερή τη φωνή του Πλάστη τους και τρομαγμένοι του ζήτησαν να τους συγχωρέσει. (Κορ. 7: 22,23) Κατανόησαν οι άνθρωποι το σφάλμα τους, συνειδητοποίησαν την ενοχή τους και μετανοιωμένοι εκλιπαρούσαν τη συγχώρεση. Όμως η Θεϊκή οργή ήταν μεγάλη! Ο Κύριος και Θεός τους τους είχε προειδοποιήσει για το σατανά και τα έργα του. Γι' αυτό και δεν ήταν διατεθειμένος να υποχωρήσει και να τους απαλλάξει από την αμαρτία που είχαν διαπράξει. Αντίθετα έπρεπε να τιμωρηθούν για την ανυπακοή που έδειξαν στο πρόσωπό του. Τους έδιωξε λοιπόν από τον Παράδεισο, τους έβαλε την έχθρα ανάμεσά τους και τους έδωσε για προσωρινό τόπο κατοικίας τους τη γη μέχρι το θάνατο και την ανάστασή τους. (Κορ. 7: 24,25)

Η πτώση όμως των πρώτων ανθρώπων και η τιμωρία που τους επιβλήθηκε δεν διαιωνίστηκε και στους επιγόνους τους. Αντίθετα ο Μεγαλοδύναμος Αλλάχ, μαζί με τα ενδύματα και τα στολίδια έστειλε στα παιδιά του Αδάμ και το ένδυμα της ευσέβειας ώστε να μπορέσουν να προφυλαχτούν και να μην κάνουν τις ίδιες αμαρτίες με τους προγόνους τους. (Κορ. 7,26)

11. Αγιατολάχ Μορτέζα Μοταχάρι, *Η ανθρώπινη ύπαρξη σύμφωνα με το Κοράνιο* (Αθήνα:Στεφ. Δ. Βασιλόπουλος,1995)18

Δεν κουβαλούν λοιπόν οι επίγονοι το προπατορικό αμάρτημα αλλά είναι στο χέρι τους και εξαρτάται μόνο απ' αυτούς το αν ή όχι θα αμαρτήσουν και κατά πόσο θα αφήσουν το σατανά να τους πλανέψει και να τους οδηγήσει μακριά από το λόγο και το δρόμο του Αλλάχ.

Κεφάλαιο 3^ο

3.1. Συμπερασματικά

Στην Παλαιά Διαθήκη αναφέρεται ότι ο Θεός έπλασε τον Αδάμ και την Εύα και τους έβαλε να κατοικήσουν στον Παράδεισο. Ως αρχή της ζωής οι πρωτόπλαστοι είχαν το ζωοποιό Πνεύμα και μέσω αυτού ήταν κοινωνοί της ζωαρχικής Τριάδος. Ο Δημιουργός τους έδωσε την εντολή να τελειοποιηθούν βαθμιαία ώστε να φτάσουν κάποτε στην αθανασία και τη θέωση. Μ' αυτό τον τρόπο, αν και πλάστηκαν δυνάμει κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση, έπρεπε μέσω της πνευματικής άσκησης να γίνουν θέσει κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Θεού. Απαραίτητη προϋπόθεση για την τελείωση αυτή ήταν η ανιδιοτελής αγάπη όχι μόνο προς το Θεό, αλλά και προς τον πλησίον¹².

Για να προφυλαχτούν οι πρωτόπλαστοι από κάποια επικίνδυνη και πρόωγη χρήση του δέντρου της γνώσης, ο Κύριος τους έδωσε την εντολή να μη φάνε από τους καρπούς του μέχρι να γίνουν ώριμοι με την άσκηση προς την τελείωση. Αυτοί όμως με τη μεσολάβηση του διαβόλου παράκουσαν την εντολή αυτή, παραστράτησαν από την οδό της τελείωσης κι έτσι δεν μπόρεσαν να φτάσουν στην αθανασία και τη θέωση. Έχασαν έτσι οι άνθρωποι τη ζωοποιό χάρη του Αγίου Πνεύματος κι έγιναν ψυχικά νεκροί. Ο σατανάς θέλησε να θανατώσει και σωματικά τους πρωτόπλαστους αλλά δεν μπόρεσε. Κατόρθωσε όμως αργότερα μέσω του Κάιν να θανατώσει το δίκαιο Άβελ κι έτσι έγινε η αρχή του σωματικού θανάτου στον κόσμο. Ο διάβολος με τη συνεργασία των άδικων ανθρώπων και των άλλων πεσόντων αγγέλων, αύξησε τη δράση του στον κόσμο και μέσα απ' αυτόν επικράτησε η αμαρτία. Μέσα από την αμαρτία ο θάνατος εισήλθε στον κόσμο κι επικράτησε. Ο Μεγαλοδύναμος επέτρεψε το θάνατο και τη διάλυση του ανθρώπου, αφ' ενός για να μη γίνει το κακό αθάνατο κι αφ' ετέρου για να τον αναπλάσει με την ανάσταση. Επιπλέον με τη θέα του θανάτου θέλησε να δώσει στον άνθρωπο την ευκαιρία της μετάνοιας και να τον δοκιμάσει στους πειρασμούς¹³.

12. Ιωάν. Ρωμανίδου, *Το Προπατορικό Αμάρτημα* (Αθήνα: Δόμος, 1989²) 156

13. Ιωάν. Ρωμανίδου, *ό. π.*, σ. 157

Στο Κοράνι παρουσιάζεται ο μύθος της δημιουργίας του Αδάμ και το προπατορικό αμάρτημά του με τη συμβολή του Σατανά, με τον τρόπο που παρουσιάζεται και στην Παλαιά Διαθήκη.

Ο Αλλάχ ζητάει από τους Αγγέλους (Τζίνι) να προσκυνήσουν τον Αδάμ. Όλοι οι άγγελοι υπακούν εκτός τον Σατανά, ο οποίος με έπαρση αρνείται να προσκυνήσει αυτό το πλάσμα από πηλό. Γι' αυτό καταδικάζεται να πέσει στην Κόλαση. Παίρνει όμως αναβολή μέχρι την Ημέρα της Ανάστασης. Μέχρι τότε ο Σατανάς, ως ορκισμένος εχθρός του ανθρώπου, θα προσπαθήσει να τον διαφθείρει. Όσοι τον ακολουθήσουν θα καταλήξουν μαζί του στην Κόλαση, ενώ οι δίκαιοι θα πάνε στον Παράδεισο.

Η εικόνα της κολάσεως έτσι όπως παρουσιάζεται στο ιερό Κοράνιο είναι οικτρή. (Κορ. 74:25-30, 8:3 , 74:44-48, 88:4-8) Ο πιστός του Ισλάμ ενημερώνεται για την αυστηρή ποινή που τον περιμένει εάν αποστατήσει από το Ισλάμ. Αντίθετα ο Ισλαμικός παράδεισος έχει υλική, σαρκική μορφή. Τα προνόμια που προσφέρει φτάνουν σε σημείο που εκπλήσσουν και σοκάρουν τον αναγνώστη. (Κορ. 88:9-15, 56:7-30) Ακόμα και κάποιοι μουσουλμάνοι βρίσκονται σε αμηχανία με την αναφορά τέτοιου είδους υπερβολών.

Ο πρώτος άνθρωπος που εξαπατάται απ' τον σατανά είναι ο ίδιος ο Αδάμ, ο οποίος διαπράττει το προπατορικό αμάρτημα τρώγοντας απ' τον καρπό του απαγορευμένου δέντρου όπως και στην Παλαιά Διαθήκη. Σαν συνέπεια ο Αδάμ και οι απόγονοί του καταδικάζονται απ' τον Αλλάχ, αλλά όχι τελειωτικά (δεν κολάζονται). Ο Αδάμ - και μαζί του όλη η ανθρωπότητα - γίνεται και πάλι ο εκλεκτός του Θεού, ο οποίος αναλαμβάνει και την καθοδήγησή του, σαν αντιστάθμισμα στην συνεχή προσπάθεια εξαπάτησης των ανθρώπων απ' τον σατανά.

Πολλά είναι τα κοινά σημεία στις διηγήσεις των δύο ιερών βιβλίων όσο αναφορά την πτώση του ανθρώπου. Μια προσεχτική όμως μελέτη των δύο κειμένων μάς κάνει να διαπιστώσουμε μεταξύ άλλων κι αρκετές διαφορές.

Ο Κύριος στην Παλαιά Διαθήκη προσπαθεί με τις ερωτήσεις Του να διευκολύνει τη θέση στην οποία έχει περιέλθει ο Αδάμ κι αναφέρεται αντί εκείνου στην αμαρτία που διέπραξε. Κάνει ο ίδιος την εξομολόγηση της παρακοής της θεϊκής εντολής και περιμένει να ακούσει μια συγνώμη από τον ανυπάκουο Αδάμ. Αντίθετα ο Θεός στη διήγηση του Κορανίου παρουσιάζεται θυμωμένος και αμέσως μόλις βρίσκει τους πρωτόπλαστους τους διώχνει από τον Κήπο και τους καταδικάζει να ζήσουν μακριά του.

Λόγω της πτώσης αυτής του πρώτου ανθρώπου, από τότε και μέχρι σήμερα, όλοι οι άνθρωποι που γεννιούνται αποκτούν κληρονομικά, μια πονηρή και αμαρτωλή φύση. Είναι η φύση που διαμορφώθηκε στον Αδάμ μετά την πτώση του. Η Αγία Γραφή λέει ότι ως άνθρωποι δεν κληρονομούμε το προπατορικό αμάρτημα του Αδάμ, αλλά την αμαρτωλή του φύση τη ροπή προς την αμαρτία και το κακό. (Ρωμαίους 12) Η δικαιοσύνη όμως, του νόμου του Θεού ορίζει ότι η αμαρτία τιμωρείται με θάνατο. Έτσι κάθε άνθρωπος είναι καταδικασμένος σε ένα φυσικό θάνατο, τη στιγμή που η επίγεια ζωή τελειώνει, και σ' ένα πνευματικό θάνατο που θα είναι η αιώνια κόλαση. Για το πνευματικό όμως θάνατο, ο Μεγαλοδύναμος προσφέρει στους ανθρώπους το δικαίωμα της

μετάνοιας και της λύτρωσης. Τη δυνατότητα της αναγέννησης και της σωτηρίας που θα οδηγήσουν στην αιώνια πνευματική ζωή.

Στο Κοράνιο δεν παρέχεται σαφής σιγουριά για την άφεση των αμαρτιών. Κι αυτό από την έλλειψη της σωστής κατανόησης της αμαρτίας στο Ισλάμ. Η εικόνα που δίνεται στο Ισλάμ, τοποθετεί την αμαρτία σ' ένα επιφανειακό επίπεδο. Απουσιάζει η επίγνωση της αμαρτίας κι ο νόμος της. Η αμαρτωλότητα της καρδιάς ούτε αναγνωρίζεται, ούτε κατανοείται και συνεπώς η ανάγκη για σωτηρία δεν αναγνωρίζεται. Στον Ισλαμισμό η αμαρτία δεν αναφέρεται ως ηθική παράβαση και συνακόλουθα ο εξιλασμός της δεν λογίζεται ως υπαρξιακή ανάγκη. Ενόσω ο πιστός βρίσκεται σε καλή θρησκευτική στάση, δεν υπάρχει λόγος για συμφιλίωση με τον Αλλάχ. Ανήκει στη σωστή θρησκεία και την κοινωνία των πιστών, ασκεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα και δε χρειάζεται τίποτα άλλο. Δεν υπάρχει λόγος αναγεννήσεως στο Μουσουλμάνο γιατί έχει γεννηθεί στη σωστή θρησκεία και κοινωνία. Είναι άκρος υπερήφανος γιατί κατέχει τη σπουδαιότερη θρησκεία, που έχει το μονοπώλιο της αληθινής γνώσης του Αλλάχ.

Αντίθετα με τη χριστιανική θρησκεία που δέχεται ότι ο Θεός συγχωρεί το προπατορικό αμάρτημα σε όσους αποδέχονται τον Μεσσία με τη βάπτιση, οι Μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι ο Θεός έχει συγχωρέσει το προπατορικό αμάρτημα σε όλους τους ανθρώπους και μπορεί πια να τους κρίνει αποκαθαρμένους από κάθε άγος του παρελθόντος, για τις πράξεις τους στον κόσμο αυτό¹⁴.

Τέλος, ενώ και στις δύο θρησκείες ο κόσμος αποτελεί μια «εκ του μηδενός» δημιουργία, στο Χριστιανισμό ο κόσμος και η σωτηρία του αποτελούν αυτοσκοπό. Σκοπός της δημιουργίας είναι μέσω του αγιασμού και της μέθεξης στις άκτιστες ενέργειες του Θεού, να θεωθεί και να ξαναβρεί την προ-πτωτική της αρμονία. Αντίθετα στο Ισλάμ μοναδικός σκοπός και νόημα της δημιουργίας είναι η αποκάλυψη και φανέρωση του Θεού, δηλαδή ο κόσμος λειτουργεί ως μέσο, «ως χιτώνας» για να αποκαλυφθεί ο Θεός στον άνθρωπο¹⁵.

Masaccio, *Εκδίωξη από τον παράδεισο*.

Νωπογραφία στη Santa Maria del Carmine / Φλωρεντία 1427.

14. Διαδραστική τοποθεσία: <http://www.in.gr/news/septem/read4a.htm>

15. Μεταφυσική και Μυστικισμός στο Ισλάμ, στη διαδικτυακή τοποθεσία:
<http://www.archive.gr/modules.php>

Βιβλιογραφία

1. **Αγιατολάχ Μορτέζα Μοταχάρι**, *Η ανθρώπινη ύπαρξη σύμφωνα με το Κοράνιο* (Αθήνα:Στεφ. Δ. Βασιλόπουλος,1995)
2. **Γιανναρά Χρήστου**, *Αλφαβητάρι της Πίστης* (Αθήνα:Δόμος,1984²)
3. **Γουέαρ Κάλλιστου**, στη διαδικτυακή τοποθεσία:
http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/kallistos_dromos_kef3.html
4. *Το Ιερό Κοράνιο και μετάφραση των Εννοιών Του στην Ελληνική Γλώσσα*,
(Συγκρότημα Βασιλιά Φαχντ, Σαουδική Αραβία)
5. **Ρωμανίδου Ιωάν.**, *Το Προπατορικό Αμάρτημα* (Αθήνα: Δόμος,1989²)
6. **Μεταφυσική και Μυστικισμός στο Ισλάμ**, στη διαδικτυακή τοποθεσία: <http://www.archive.gr/modules.php>
7. **Κριτική έκδοση της Βίβλου του Alfred Rahlfs**, στη διαδικτυακή τοποθεσία: <http://ba.21.free.fr/septuaginta/genese/genese-1.html>
8. **Διαδικτυακή τοποθεσία**: <http://www.in.gr/news/septem/read4a>.